

Het Berlage Lyceum pioniert met een nieuw vak: 'sustainability'

Het Berlage Lyceum in Amsterdam heeft sinds 2022 een nieuw vak: sustainability. Hierin gaan leerlingen praktisch aan de slag met duurzaamheidsvraagstukken voor organisaties in de regio. Docent Felix Spee en afdelingsleider Yke Constandse vertellen over de visie en inhoud van sustainability. Ook gaan ze in op de successen en uitdagingen bij het implementeren van een nieuw vak.

Bij biologie docent Felix ging er een belletje rinkelen toen hij het nieuws hoorde dat de Radboud Universiteit Nijmegen voor iedere student verplicht het vak duurzaamheid invoerde. Felix: "Ik dacht meteen: dat is een generatie te laat. Zoiets moet je doen op de middelbare school."

LEERLINGEN AAN DE SLAG MET DUURZAAMHEIDSOPLLOSSINGEN

Het vak sustainability wordt gegeven aan 3-vwo. Eén uur in de week, het hele schooljaar, met Felix

als docent. "Wat centraal staat is het uitvoeren van opdrachten in teams voor organisaties in onze regio. In totaal hebben we zeven opdrachten waarbij een duurzaamheidsprobleem centraal staat. Zo heeft het bedrijf Growy de vraag hoe ze groenten aantrekkelijker kunnen maken voor kinderen. Gedurende de lessen gaan de teams aan de slag met oplossingen. De leerlingen leren daardoor vaardigheden, zoals het samenwerken in teams en leiding nemen."

PLAATSMAKEN IN HET CURRICULUM

Het vak startte als pilot in schooljaar 2022/2023 in twee 3-vwo klassen. Daarvoor moesten ze wel plaatsmaken in het curriculum. Yke, afdelingsleider bovenbouw-vwo: "Nog een uur erbij, dat wilden we niet. De leerlingen hebben al zoveel les. Het Berlage Lyceum is een TTO-school (tweetalig onderwijs) waardoor de leerlingen al veel vakken in het Engels krijgen. In 3-vwo kregen leerlingen voorheen vijf uur per week Engelse les, daar

Berlage Lyceum Amsterdam

hebben we vier uur van gemaakt.”

PILOT EN PIONIEREN

Met de MR is vervolgens afgesproken om te starten met een tweejarige pilot. Yke: “Die tijd hadden we nodig om het vak vorm te geven, want we moesten het vanaf de grond opbouwen. **SLO** had wel twee kerndoelen op het gebied van duurzaamheid, dus daar konden we onderbouwing aan ophangen, maar verder was er niets.”

“SLO had wel twee kerndoelen op het gebied van duurzaamheid, maar verder was er niets”

Felix vult aan dat het om pionieren gaat. “Er was nergens anders een vak ‘sustainability’ op een school. Ik moest vanuit het niets beginnen, maar dat vind ik leuk om te doen. Ik maakte een plan waarin staat hoe het vak er precies uitziet, de leerdoelen en de vaardigheden die leerlingen moeten ontwikkelen. Dit heb ik gepresenteerd aan de MR, die gelijk heel positief was.”

Na één jaar was de pilot al zo succesvol, dat het vak vanaf schooljaar 2023/2024 aan alle 3-vwo klassen werd gegeven. Felix: “We kunnen nu zeggen dat het vak staat. We geven het voor het derde jaar op rij en we hebben uitdagende opdrachten voor de leerlingen klaarstaan.”

SAMENWERKING MET INDIA EN EEN GAME

Leerlingen voeren naast de duurzaamheidsopdrachten voor organisaties, ook andere opdrachten uit. Zo onderzoeken ze hoe hun school bezig is met het tegengaan van voedselverspilling. Hierover hebben ze contact met een groep leerlingen in India die hetzelfde onderzoek uitvoert. Felix: “De resultaten vergelijken ze met elkaar tijdens videoconferenties. Die uitwisseling is nuttig in het kader van interculturele communicatie.”

Een ander project dat de leerlingen uitvoeren

is Sustainable Cosmetics. Hierin bedenken de leerlingen een duurzame cosmeticalijn, inclusief marketingcampagne. Felix: “Dit is een vakoverstijgend project waarbij ook vakken als scheikunde, muziek, art & design en economie betrokken zijn. Vlak voor kerst hebben ze dan een product ontwikkeld, bijvoorbeeld douchegel, die ze dan als cadeau aan hun ouders geven.”

Felix Spee en Yke Constandse

Ook spelen leerlingen een computerspel. Felix: “In deze game moeten leerlingen een wijk in Amsterdam klimaatadaptiever maken. Denk aan de hittestress verminderen door meer groene daken te maken.”

“We willen dat leerlingen creatief hun geest gebruiken zonder dat ze bang zijn afgerekend te worden.”

GEEN BOEKEN EN GEEN TOETSEN

Leerlingen moesten in het begin wennen aan het vak. Het is namelijk een vak zonder boeken en zonder toetsen. Aanvankelijk wilden ze het vak cijferloos maken, maar die cultuuromslag bleek te groot. Ze kozen daarom voor een beoordeling met ‘voldoende’ of ‘onvoldoende’. Felix: “In het begin gingen leerlingen steigeren omdat ze geen cijfers kregen en er geen huiswerk was.” Yke geeft aan dat dit een bewuste keuze is: “Bij het beoordelen met cijfers nemen leerlingen geen risico’s. Ze halen liever een goed cijfer dan dat ze gaan experimenteren om iets nieuws te proberen. Maar

we willen juist dat leerlingen creatief hun geest gebruiken zonder dat ze bang zijn afgerekend te worden. We willen hun nieuwsgierigheid prikkelen en hun vermogen om buiten gebaande paden te denken.”

CREATIEVE LEERKRACHT

Ook voor de leerkracht is het essentieel om creatief te zijn. Yke: “Het is geen vak waar je een methode bij kunt pakken en die kan volgen. Het gaat om het zelf ontwikkelen van een methode en daar continu aanvullingen op doen. Op die manier verrijk je het vak. Felix is een ervaren docent die ook al eerder voor het vak biologie veel zelf ontwikkelde. We merken dat dat voor jongere docenten ingewikkelder is. Je moet in je loopbaan als docent ervaren hebben dat je flexibel kunt zijn. Vasthouden aan een strak schema werkt niet bij dit vak, soms lopen dingen anders. Een vak dat zo creatief is ingevuld, is in die zin nooit af.”

De ambities van Yke en Felix reiken dan ook verder. Yke: “Het doel is om volgend jaar het vak ook in 3-havo te implementeren, en uiteindelijk ook in 3-vmbo. Daarvoor moeten we aanpassingen doen in de opbouw van het vak. Ook willen we dat meerdere secties het vak dragen, zoals scheikunde en economie die al betrokken zijn bij Sustainable Cosmetics. Tot nu toe is Felix vooral degene die het vak trekt, we moeten er naartoe werken om dat met elkaar te gaan doen.”

SAMENWERKEN MET EXTERNEN

Een tip van het Berlage Lyceum voor andere scholen: tuig een duurzaamheidsvak niet in je eentje op. Felix vertelt dat hij veel heeft gehad aan diverse netwerken. Felix: “Ik heb veel gehad aan [Beta-partners](#), de [Nederlandse Academie voor Duurzaam Onderwijs \(NADO\)](#) en de duurzaamheidsafdeling van [Esprit Scholen](#).” Felix staat er dan ook voor open dat andere scholen contact met hem opnemen. Felix: “Mijn streven is dat alle scholen uiteindelijk sustainability gaan geven.”

Aanpak schoolontwikkeling

Schoolontwikkeling is een cyclisch en continu proces, waarbij je verschillende fasen doorloopt. De Aanpak schoolontwikkeling helpt je om aan de slag te gaan met een ontwikkeling op jouw school.

Het Berlage Lyceum uit dit praktijkvoorbeeld bevindt zich binnen het ontwikkelproces in de fase **Uitvoeren in de praktijk**

Zijn jullie op school ook bezig met **uitvoeren in de praktijk**?

De Aanpak schoolontwikkeling biedt verschillende hulpmiddelen om jullie een stap verder te brengen binnen het ontwikkelproces.

Kijk bijvoorbeeld eens naar:

- Het instrument Voortgangsheet
- Het praktijkvoorbeeld Samen een idee kiezen, omarmen en vormgeven: zo ontwikkelt de NXT-dag zich op de Goudse Waarden

Ga naar de **Aanpak schoolontwikkeling** voor meer handige instrumenten en inspiratie bij jullie schoolontwikkeling. Zo maak je van jullie schoolontwikkeling een succes!